

Firuz Mustafa

Bu dünyadan bir Səyavuş Sərxanlı keçdi

Adətən, qələm adamının sözü ilə tanışlıq onun özü ilə olan tanışlığı qabaqlayır. Mənim də Səyavuşla ilk tanışlığım onun yaradıcılığından başlayıb. Hələ orta məktəbdə oxuyarkən Səyavuş Sərxanlının şeirləri, publisistik yazıları ilə tanış idim. Onun "Qayıt" adlı kitabı haqda mətbuatda çoxlu təqdirədirəy rəylər söylənmişdi. Şagird yoldaşlarım arasında onun şeirlərini əzbərdən bilənlər də az deyildi. Bizə dərs deyən müəllimlər arasında şeirlə eyni vaxtda - eyni universitetdə təhsil alan, onunla tanış olan müəllimlərimiz də vardı.

Xatırlayıram. Maşınqayırma zavodunun yataqxanasında o zaman bir qrup cavan şeirlə görüş keçirilirdi. Görüşün təşkilatçılarından biri də mən idim. Çıxışçılar arasında ən çox alqışlanan S. Sərxanlı idi.

Onu auditoriyaya sevdiren başlıca cəhət Səyavuşun səmimiyyəti, oxuduğu şeirlər və təbii ki, bir də yüksək natiqlik qabiliyyəti idi. Görüş iştirakçıları, xüsusən Səyavuş Sərxanlı, şeirsevar gənclərin gətirdiyi gül yağışının altında qalmışdı. Unudulmaz anlar idi. Həmin görüşdən sonra yadıqar şəkil çəkirdik və həmin şəkil indiyəcən mənim şəxsi arxivimdə qalmaqdadır.

Xatırlayıram. Moskvada çap olunan (radio və televiziya verilişlərindən bəhs edən), nüfuzlu jurnallardan birinin üz qabığında S. Sərxanlının dayım - yazıçı N. Hacızadə ilə birlikdə şəkli çap edilmişdi. Təsədüfən Səyavuş "Tarqovı"da Landau yaşayan binanın yaxınlığında rast gəldi. Qoltuğumdakı jurnalda öz şəklini görüb uşaq kimi sevindi.

Yaxınlıqdakı köşkdən bir dəstə jurnal alıb zarafatla dedi: "Bu cür xoş xəbərləri yalnız Şəmkör (Şəmkir-red.) konyakı ilə yumaq olar".

O illərdə şair, bəlkə də öz şöhrətinin zirvəsində idi. Xüsusilə, "Ulduz" jurnalında davamlı çap edilən, öz üslub tərz, mövzu dairəsi ilə seçilən silsilə yazıları, Az. TV-də ardıcıl olaraq apardığı vətənpərvərlik ruhu ilə dolu verilişlər Səyavuşu çox geniş bir auditoriyanın fəvqinə qaldırmışdı.

Xatırlayıram. İnstitutu bitirəndən sonra bir müddət təyinat yerində, daha sonra isə hərbi xidmətdə olduğum üçün, Bakıya az-az yolum düşürdü. Nəhayət, elə bir vaxt gəldi ki, aspiranturada təhsilimi davam etdirmək üçün Bakıya köçəsi oldum. Bir dəfə Səyavuşla rastlaşdım. Mənim arabir mətbuatda çıxan yazılarımdan söhbət açdı, xoş sözlər dedi. Şair dostlarından birinin ona haqsız hücumundan, haqda qeyri-obyektiv məqalə yazmaqından güleyləndi. Görüşüb ayrılanda Səyavuş işləyi jurnalda mənim yolumu yeni yazılarla birgə gözlədiyini dedi. Yarızarafat-yarıciddi dedim ki, ta ədəbiyyatdan uzaqlaşib elmə-fəlsəfəyə keçmişəm.

Xatırlayıram. 90-cı illərin ortalarında Səyavuşun çalışdığı "Azərbaycan" jurnalında "Qayıt" romanın çap olunmuşdu. İllik bir yay günü idi. Jurnalın yazarı heyəti ilə birgə Dənizsahili parkda - açıq səma altında, yaşillıqlarla əhatə olunmuş yeməkxanalardan birində, toplaşmışdıq. Təbii ki, bu xoş gündə qələm dostlarım mənim haqqımda xoş sözlər deyir, əsərin məziyyətlərindən söz açırdılar. Həmin dövrə də həmin jurnalda çıxan Səyavuşun çıxışı yaxşı yadımdadır. O, əsəri geniş təhlil etdi, romanın ilk baxışda, ilk oxunuşda "görünməyən", "gizli" tərəfləri barədə orijinal fikirlər söylədi.

Xatırlayıram. Yazıçılar Birliyində rastlaşdıq. Səyavuş gürcü yazıçısı Nodar Dumbadzenin "Əbədiyyət qanunu" romanını tərcümə etdiyini söylədi. Amma əsərin çarının bir çox çətinliklərlə üzləşdiyini qeyd etdi. Sonra gün-güzerəndən, həyatın çətinliklərindən, torpaqlıq-

mıza qarşı qəsdən söhbət düşdü. Mən qəfildən yadıma düşən və söhbətin axarına uyğun gələn iki misranı ona xatırlatdım:

**Dünyanın işindən
baş açmaq üçün
Bir başın içində
min baş görəkdir.**

Səyavuş azacıq fikrə gedib dedi ki, bu misraları kim deyibsə yaxşı deyib. Mən güldüm. O, təəccüblə üzümə baxdı. Mən bu şeirin kilmə məxsus olduğunu soruşdum. O, çiyini çəkib: "Bilmirəm"-deyə, cavab verdi. Mən şeirin müəllifinin... məhz onun özünün, yeni Səyavuş Sərxanlının olduğunu bildirəndə şairin sifətindəki təəccübü əsl uşaq heyreti əvəz etdi. Arayış üçün deyim ki, Səyavuş bizim söz adamları arasında öz dərin mühakiməsi ilə yanaşı, kəskin yaddaşla və fərqlənən sənətkar idi. Həmin anlarda Səyavuş əlini-əlinə vurub qəşş elədi: "Bu da mənim tərifli yaddaşım..."

Mən Səyavuşu xatırlayarkən gözlərim önündə onun unudulmaz obrazı canlanır. Alovlu publisist, orijinal şair, istedadlı tərcüməçi kimi ədəbiyyatımızda onun öz yeri, öz dəst-xətti vardır.

Məncə, Səyavuş Sərxanlının obrazı və şeirləri poeziyasevənlərin yaddaşında həmişə yaşayacaq.

2007

P.S. 2020-ci ilin sonunda Daşkəndə özbəkçə çıxan kitabının təqdimatına getmişdim. Yeni ili orada qarşıladım. Dekabrın 31-də Yazıçıların yaradıcılıq evinin foyesində gəzişərkən bir nəfər gülerüz adam mənə yaxınlaşib özünü təqdim etdi:

-Eşitdim ki, Azərbaycanlısınız. Tanış olaq- Abdulla Şir...

Tanış olduq. San demə Səyavuşla Moskvadakı Ədəbiyyat İnstitutunda iki il bir yerdə təhsil alıbmiş. Abdulla ağa hər gün öz sadiq dostu ilə bağlı xatirələrini danışdı. Ayrılanda söz verdi ki, əgər Azərbaycana yolu düşsə mütləq Şəmkörə gedəcək, Səyavuşun məzarına baş çəkəcək...

